

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 18/11186-1
Saksbehandler: Svein Lie
Dato: 09.05.2018

Høringsuttalelse fra Helsedirektoratet til rapport fra ekspertutvalget for vurdering av nye oppgaver til fylkeskommunene

Vi viser til høringsbrev fra departementet, datert 9.februar 2018

Forslaget berører bare noen få av det store antall oppgaver og tilskuddsordninger under Helsedirektoratet. Oppgavene er på folkehelseområdet. Utvalget foreslår at Fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet overføres til fylkeskommunen med unntak av tilsyn. På tilsynsfeltet ser utvalget det som uhensiktsmessig med en statlig tilsynshjemmel overfor fylkeskommuner og kommuner.

Helsedirektoratet ser det som viktig å tydeliggjøre og spisse oppgavefordelingen mellom fylkeskommune og Fylkesmann. Utvalgets forslag om å overføre Fylkesmannens oppgaver i sin helhet til fylkeskommunen bør imidlertid vurderes kritisk med utgangspunkt i behovet for nasjonal styring. Ivaretagelse av folkehelse er i stor grad knyttet til nasjonale hensyn, blant annet når det gjelder fordeling av goder og eventuelle ulemper, og mht. sosial og miljømessig bærekraft. Fylkesmannen har blant annet en viktig oppgave med å se til at nasjonale hensyn ivaretas i plansammenheng, til eksempel at kommunene oppfyller pliktene etter folkehelseloven. I en modell hvor dette eventuelt overføres til fylkeskommunen må det tydeliggjøres hvordan disse nasjonale hensyn kan ivaretas.

Helsedirektoratet mener det er behov for å tydeliggjøre Fylkesmannens oppgave knyttet til tilsyn på folkehelsefeltet. Det kommer ikke tydelig frem om tilsynsfunksjonen skal være en oppgave hos Fylkesmannen eller om den skal utgå i sin helhet på folkehelsefeltet. (Direktoratet mener det er uheldig hvis det er det siste som er forslaget. Vi mener det er nødvendig å opprettholde en nasjonal tilsynsfunksjon på folkehelseområdet.)

Tilskudd er et sterkt virkemiddel for utvikling av ny politikk i tillegg til å følge med på om nasjonal politikk gjennomføres. Dersom det blir en overføring av nasjonale tilskudd til fylkeskommunene kan det virke inn på gjennomføring av nasjonal folkehelsepolitikk. Dette er konsekvenser som bør vurderes særskilt.

Vi vil spesielt å kommentere forslag om flytting av tilskuddsordningen Tiltaksutvikling innen program for folkehelsearbeid i kommunene i 2020 til fylkeskommunen. Program for folkehelsearbeidet er en tiårig satsning for å fremme psykisk helse og lokalt forebyggende arbeid. Programmet er et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Folkehelseinstituttet, KS og Helsedirektoratet. Satsingen består av flere elementer:

- kompetansestøtte og erfaringsspredning på tvers av kommuner og fylker
- videreutvikling og implementering av styringsdata
- styrket samarbeid mellom sentrale aktører
- samordning av statlige føringer og virkemidler rettet mot kommunene
- tilskuddsordning for lokal tiltaksutvikling

Det kan virke uheldig for utviklingen av programmet som helhet om dette ene elementet knyttet til tiltaksutvikling tas ut og legges til fylkeskommunen. Det nasjonale programmet kan miste bærebjelken i satsingen ved å overføre virkemiddelet for nasjonal styring og utvikling fra Helsedirektoratet til fylkeskommunen.

Noen av de tilskuddsordningene som er nevnt i forslaget er i liten grad knyttet til folkehelsearbeidet, men er mer knyttet til andre oppdrag gitt til Helsedirektoratet, eventuelt via Fylkesmannen. Dette gjelder tilskudd til

- Kvalifisering av fremmedspråklige helsefagarbeidere
- Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet
- Utvikling av skolehelsetjenesten i videregående
- Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd
- Etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud
- Seksuell helse
- Psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenesten

Utvalget peker på at det i dag ikke finnes et formalisert grunnlag for dialog mellom sentral stat og fylkeskommunene, etter at sentral godkjenning av planstrategiene ble faset ut, og utvalget foreslår å gjenopprette en direkte dialog mellom stat og fylkeskommune. Vi deler utvalgets oppfatning om viktigheten av å ha et formalisert grunnlag for dialog mellom sentral stat og fylkeskommunene på planområdet. Dette må også omfatte folkehelse og miljørettet helsevern i planarbeid.

Helsedirektoratet deler utvalgets syn om å legge bedre til rette for å utnytte intensjonen knyttet til samordnet regional planlegging, blant annet å motvirke sterke sektorlogikker og å bidra til at fylkeskommunene er mer lojale til egne planer. Vi er samtidig opptatt av at nasjonale hensyn må kunne ivaretas, og mener det er viktig med mekanismer for dette – også når det lokale selvstyre i større grad skal vektlegges (jf. blant annet at stadig færre innsigelser tas til følge).

Det er viktig å ta utgangspunkt i en god beskrivelse av Fylkesmannens roller (iverksetter, rettssikkerhet, samordning og informasjon), og gjøre en prinsipiell drøfting av det nasjonale styringsbehovet og Fylkesmannens rolle som regional representant for nasjonal styring. På

helseområdet er denne drøftingen svært viktig for å kunne ta stilling til forslag om eventuell oppgaveoverføring.

Vennlig hilsen

Bjørn Guldvog e.f.
Direktør

Svein Lie
Direktør

Dokumentet er godkjent elektronisk